
Η λευκή Κόλαση: Ο «Σκοτεινός Αρκτικός» του Ian MakΓκουάιρ είναι ένα μεγάλο μυθιστόρημα.

Μία ερεβώδης ναυτική περιπέτεια στις παγωμένες εσχατιές του Αρκτικού Κύκλου.

7.6.2017 | 10:00

Ο «Σκοτεινός Αρκτικός» είναι μόλις το δεύτερο μυθιστόρημα του ΜακΓκουάιρ και δίκαια διεκδίκησε το Booker του 2016, ενώ ψηφίστηκε από τους New York Times σαν ένα από τα 10 καλύτερα βιβλία που κυκλοφόρησαν πέρυσι.

**Από τον
ΚΥΡΙΑΚΟ
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ**

Αυτό που ο φιλαναγνώστης σκέφτεται, θλιμμένος, διαβάζοντας τον «Σκοτεινό Αρκτικό» του Ian MakΓκουάιρ, όταν έχει φτάσει κάπου στη μέση, είναι πως θα περάσει καιρός μέχρι να ξαναπέσει στα χέρια του κάτι τόσο θεαματικά συναρπαστικό, τόσο στενάχωρα εκθαμβωτικό, που όμως είναι ταυτόχρονα υψηλού επιπέδου λογοτεχνία. Σπουδαίο βιβλίο. Μεγάλο μυθιστόρημα. Και, επίσης, ένα από τα πιο σκοτεινά —όντως, όπως προειδοποιεί και ο ελληνικός τίτλος— κείμενα για τη θάλασσα που έχουν πέσει στην αντίληψή μας. Σκληρός, αδυσώπητος με τον αναγνώστη, ρεαλιστικός και, με έναν περίεργο τρόπο, ιμπρεσιονιστικός, ο «Σκοτεινός Αρκτικός» είναι μόλις το δεύτερο μυθιστόρημα του ΜακΓκουάιρ και δίκαια διεκδίκησε το Booker του 2016, ενώ ψηφίστηκε από τους New York Times σαν ένα από τα 10 καλύτερα βιβλία που κυκλοφόρησαν πέρυσι.

Ο ΜακΓκουάιρ γράφει μαγικά. Με έναν πυκνό, συγκεκριμένο, πλούσιο λόγο, υψώνει έναν τρισδιάστατο πίνακα ωμού ρεαλισμού, σχεδόν σωματικό, μεστό και χορταστικό, που σε μεταφέρει σχεδόν χωρίς να λερώσεις τα παπούτσια σου σε ελεεινούς τόπους αβάσταχτης βρομιάς και απόγνωσης, εξωτερικής και εσωτερικής: από το Χαλ, το λιμάνι με τους ντόκους, τα χαμαιτυπεία και τα καπηλειά, στο φαλαινοθηρικό πλοίο, και από το Δελχί της Ινδίας, στο βασίλειο των πάγων και στους φρικτούς κυνηγότοπους των Εσκιμώων. Λέω «σχεδόν», γιατί είναι αδύνατον να μην πατήσεις μέσα σε αυτά τα αποπνικτικά από τον καπνό και τη δυσωδία μέρη: το κείμενο σε απορροφά και σε καταπίνει εύκολα.

Όλο το υλικό προσφέρεται ασφαλώς για να μεταφερθεί στον κινηματογράφο, όπως κάθε μυθιστόρημα που αξίζει πραγματικά.

Πρωταγωνιστής του βιβλίου είναι ο Πάτρικ Σάμνερ, Ιρλανδός γιατρός που το 1859 επέστρεψε στην Αγγλία από την Ινδία και το μακελειό της επανάστασης εκεί, και θέλει να εξαφανιστεί, να χαθεί (και να τον χάσουν) επιβιβαζόμενος σε ένα φαλαινοθηρικό πλοίο που θα έχει οποιονδήποτε προορισμό, οποιαδήποτε ρότα. Δεν σκέφτεται κάτι καλύτερο. Θα διαβάζει τον Όμηρό του, σκέφτεται, και θα προσπαθεί να ξεχάσει. Οι συνάδελφοί του δεν γνωρίζουν τίποτε για το παρελθόν του ή για τις τρομερές μάχες στο Δελχί.

Τριάντα και παραπάνω πρόχειρα φορτία φτάνουν κάθε ώρα, κουβαλώντας τρεις-τρεις, τέσσερις-τέσσερις τους νεκρούς και τους τραυματίες. Κατακρεουργημένα, διαλυμένα πτώματα νεαρών αντρών, πεταμένα σε ένα μιασματικό βοηθητικό κτίριο. Το σπαρτάρισμα των πληγωμένων και τα ουρλιαχτά των ετοιμοθάνατων. Ακρωτηριασμένα μέλη να κροτούν σε μεταλλικές λεκάνες. Ο ακατάπαιστος ήχος —σαν σε εργαστήριο ή πριονιστήριο— του ατσαλιού που ροκανίζει κόκαλο. Το πάτωμα υγρό και κολλώδες από το χυμένο αίμα, η ασταμάτητη ζέστη, ο βρόντος και το τράνταγμα των πυρών του πυροβολικού και τα σύννεφα από μαύρες μύγες να κάθονται παντού, στα πάντα, χωρίς διακοπή ή διάκριση —σε μάτια και αυτιά και στόματα και πληγές που χάσκουν. Απίστευτη βρομιά, ουρλιαχτά, ικεσίες, αίμα και σκατό, και ατέλειωτος, ατέλειωτος πόνος.

Μαζί με τον Σάμνερ, που περνά τις ημέρες του ξαπλωμένος σε μία κουκέτα, πίνοντας αχόρταγα λάβδανο και αναθυμούμενος μία φρικτή προδοσία, θα ναυτολογηθούν πολλοί ακόμη, ένα —κυριολεκτικά— τσούρμο χαμένες ψυχές, μια δράκα φρικτοί τύποι που θα πάρουν μέρος σε αυτό το ταξίδι σαν χορός τραγωδίας, μία από τις τελευταίες εξορμήσεις της «παραδοσιακής» φαλαινοθηρίας, που ήδη πνέει τα λοίσθια καθώς οι προηγούμενοι καπετάνιοι και πλοιοκτήτες αποδεκάτισαν σκαιά τον πληθυσμό των φαλαινών. Στο «Volunteer» όμως θα πιάσει δουλειά, ανάμεσα στο υπόλοιπο πλήρωμα, και ο Χένρι Ντραξ, ένας villain που θα μείνει στο μυαλό του αναγνώστη για καιρό. Ο θηριώδης, πρωτόγονος Ντραξ είναι φονιάς και κατακάθι, ένας άνθρωπος που δρα ανάλογα με την όρεξη με της στιγμής. Πιο πολύ τού αρέσει να κάθεται και να πίνει, αλλά ποτέ δεν αρνείται στον εαυτό του έναν γρήγορο φόνο.

Ιαν ΜακΓκουάιρ, «Σκοτεινός Αρκτικός», μετάφραση Γιώργος Μπλάνος, Εκδόσεις Ψυχογιός, Απρίλιος 2017, 364 σσ.

Αρπάζει τον μικρό νέγρο από τα μαλλιά και του ρίχνει γροθιές ξανά και ξανά —δύο, τρεις, τέσσερις, γρήγορα, χωρίς δισταγμό ή ενοχές—, ώσπου τα χέρια του ζεσταίνονται και βάφονται με αίμα και το αγόρι λιποθυμάει και σωριάζεται ξέψυχο. Είναι λιγνός και κοκαλιάρης και δε ζυγίζει παραπάνω από ένα τεριέ. Ο Ντραξ τον γυρίζει μπρούμυτα και του κατεβάζει το παντελόνι. Δεν υπάρχει καθόλου ηδονή στην πράξη και καμιά ανακούφιση, γεγονός που αυξάνει μόνο την αγριότητά του. Του έκλεψαν κάτι ζωντανό, κάτι απερίγραπτο αλλά επίσης πραγματικό.

Τίποτε δεν θυμίζει «Μόμπι-Ντίκ» εδώ, όπως γρήγορα καταλαβαίνει ο έκθαμβος και θορυβημένος αναγνώστης, εκτός ίσως από τον Γερμανό καμακιστή-φιλόσοφο, τον Ότο, που διαβάζει Σβέντεμποργκ όταν δεν κυνηγάει και δεν πετσοκόβει φάλαινες. Κατά τα άλλα, το ταξίδι είναι μια βουτιά στα νερά της Στυγός μια βουτιά με το κεφάλι.

Ο Τζόουνς γνέφει καταφατικά, παίρνει ένα καινούργιο λοστάρι από τη βοηθητική βάρκα, περιμένει έναν από τους καρχαρίες να πλησιάσει αρκετά κοντά και ύστερα τον καρφώνει, ανοίγοντας μια πληγή τριάντα εκατοστών στο πλευρό του. Μια αραιοπλεγμένη γιρλάντα από εντόσθια ροζ, κόκκινα και μοβ βγαίνει αμέσως από την πληγή. Ο λαβωμένος καρχαρίας χτυπιέται βίαια για μια σπιγμή, και ύστερα λυγίζει προς τα πίσω και αρχίζει αμέσως να καταβροχθίζει τα ίδια του τα σωθικά.

Όλα θα πάνε, βέβαια, στραβά, αν και κάποιοι το περίμεναν, το ήξεραν και το μεθόδευσαν αυτό. Το πλοίο θα μπει στην επικράτεια των πάγων, οι φάλαινες δεν θα το περιμένουν φυσικά εκεί, η καταστροφή θα τους περικυκλώσει με βουβό αχό, και τα μικρά και μεγάλα εγκλήματα στις γωνιές του κάσαρου και των καταστρωμάτων θα διαδέχονται ασθματικά το ένα το άλλο — μέχρι που όλα θα επισκιαστούν από ένα βιασμό, ή και περισσότερους, και εντέλει από έναν ακόμη άγριο φόνο. Και τότε όλα θα πάνε ακόμη πιο στραβά: ο πάγος, το κρύο, η μοναξιά, η απομόνωση, η φρίκη, το μακέλεμα, ο θάνατος, θα κυριαρχήσουν για εκατό και παραπάνω σελίδες, μην αφήνοντας καμία ελπίδα διαφυγής σε πλήρωμα και αναγνώστες. Οι σελίδες αυτές, μεγάλες σεκάνς πελώριας εσωτερικής έντασης και ζοφερού μεγαλείου, είναι βγαλμένες από έναν μελβιλικό εφιάλτη ποτισμένο με όπιο. Και, παρ' όλα αυτά, ακόμη δεν έχουμε διαβάσει το τέλος, που είναι συγκλονιστικό και, με έναν ολότελα σκληρό τρόπο, λυτρωτικό.

Όλο το υλικό προσφέρεται ασφαλώς για να μεταφερθεί στον κινηματογράφο, όπως κάθε μυθιστόρημα που αξίζει πραγματικά. Η μετάφραση του Γιώργου Μπλάνα είναι αριστουργηματική και ασφαλώς θα παίξει στα σχετικά βραβεία. Συνολικά, μια άψογη έκδοση.